

TRES COBLES EMPORDANESES:
LA PRINCIPAL DE PERALADA,
LA PRINCIPAL DE LA BISBAL
i ELS MONTGRINS

PER JOAQUIM GIRONELLA GARAÑANA

LA SARDANA i LA COBLA

Al comentar o escriure sobre les cobles empordaneses que més fama ens han donat hem de referir-nos previamente a l'evolució que tant la sardana com la cobla han sofert des dels seus inicis.

A la primitiva dansa del Contrapàs, va seguir la sardana curta, quines danses eren antigament interpretades, indistintament, en moltes ballades. Se sap amb certesa de l'existència de la sardana curta ja en temps molt remots, si bé no s'ha trobat cap document que acrediti la data exacta de la seva existència. Podem afegir, que el nom de sardana no va començar a ésser usat fins a finals del segle XVI.

El que tal vegada pot assegurar-se, és que la sardana, dansa popular, aconseguí en el segle XVII, ésser acceptada entre les danses de moda senyorial, i ballada per dames i cavallers i demés membres de la noblesa.

Totes les descripcions conegudes que tracten de la sardana curta, coincideixen en considerar-la molt antiga, com també se li senyala una extensió invariable de 18 compasos.

El mestre, en Francesc Pujol al referir-se a la sardana curta, diu: "Possiblement que era sens dubte la tradicional, però ha d'haver sofert modificacions i alteracions que han escapat fins ara a la mirada dels investigadors a causa de no haver tingut, potser, en compte la documentació musical que podien i debien consultar". I fent novament referència al dit mestre Pujol, donem a continuació les seves impresions sobre la mateixa: "Acceptat que el definitiu allargament degué ésser una realitat entre els anys 1840 al 50, sens que, però, es conegui cap document que ho assegurí; no obstant, aquest problema no fou pas obra d'un moment determinat". I encara segueix dient el mestre Pujol: "L'evolució pot haver seguit aquest camí o un altre; no ho sabem, ni possiblement sabrà mai ningú amb certesa. Ara, el menys probable, és que la sardana llarga hagi estat inventada per en Josep Ventura i en Miquel Pardàs. Amb tot, però, com els que intervingueren en aquest procés ens són totalment des-

còneguts i en canvi ens consta l'obra realitzada pels dos mentats empordanesos, escaurà bé considerar-los si no com els creadors o introductors, els propagadors de la sardana llarga”.

El que sí pot afirmar-se és que, sense el geni musical d'en Pep Ventura, la sardana segurament avui no existiria. Hauria mort com tantes altres formes i costums populars que van quedant reduïdes, fins a desaparèixer en els últims racons de les comarques originàries.

Els autors de l'època inicial de la sardana, ens són completament desconeguts, i hem de suposar que, en bona part, foren els mateixos executants. Els instruments que aquests usaven eren els més a l'abast de les seves possibilitats.

Sembla que, a començaments del segle passat, un dels conjunts més reduïts que concorria a les festes de les comarques gironines, era el de la cobla dels tres quartans, formada per una gralla o tarota (xeremia), una cornamusa i un flabiol i tamborí.

L'època de la creixença, s'inicia, tal com hem apuntat, cap al voltant de 1850. Comença amb en Pep Ventura, de Figueres i amb en Miquel Guix, de Torroella de Montgrí. Als esforços d'aquests dos músics s'hi uneixen els de Carreras i Dagas, de Girona; de Pere Rigau, de Torroella de Montgrí; Antoni Agramunt, de Castelló d'Empúries i els de l'Albert Cotó, de Figueres i encara d'altres. Tots ells, en major o menor escala, es plantejen i tracten de resoldre els tres problemes fonamentals de la sardana: el de la seva llargada, el de la composició de la cobla i el de les més idònies melodies.

El fet és que, a partir d'en Pep Ventura, existeixen ja les sardanes llargues que cada vegada anirant prenent més importància en els programes fins a foragitar-ne decididament les sardanes curtes. El moment del triomf de la sardana llarga, l'assenyala el començament del nou segle.

Les necessitats creixents dels compositors són causa de què, paral·lelament a la innovació de la sardana llarga, s'intenti l'augment progressiu d'instruments en les cobles. En aquest aspecte, els tanteigs successius assenyalen una marxa irregular que poc a poc, va fent via cap a l'estabilització, la qual s'aconsegueix a les darres del segle passat.

A l'any 1850, en Miquel Guix es presenta a Mataró i al Teatre Liceu, de Barcelona, amb una cobla composta de sis músics: dues

tiples, una tenora, un cornetí, un figle i un flabiol amb tamborí. Per la mateixa època, en Pep Ventura ja té la seva cobla constituïda en una forma semblant: dues tiples, una tenora, dos cornetins, un fiscorn i un flabiol amb tamborí. Amb composicions més o menys semblants, trobem altres cobles a les comarques gironines, per exemple a Tortellà i a Banyoles. Més tard es el mateix Pep Ventura el qui introdueix successivament un segon fiscorn, una segona tenora i —punt que és més discutit—, un contrabaix de cordes. El darrer instrument, quant a l'ordre d'aparició, és el trombó.

Pel que fa referència a les melodies emprades en la composició de sardanes, es produeix un dualisme que lluita aferrissadament per sobreviure. Per una banda i seguint la trajectòria iniciada anteriorment i la moda de l'època, gairebé tots els compositors manlleven la inspiració al teatre líric o a les cançons ultramontanes més en voga. Per una altra, alguns compositors recullen en la tradició popular la melodia de les seves sardanes. En aquest sentit cal assenyalar la tasca ben orientada empresa per diversos autors. En Pep Ventura cerca la seva inspiració en la musa popular; en canta les melodies amb la seva tenora que “fa brincar de goig als pagesos” de l'Empordà, però que també li val els menyspreu dels autors de música operística del seu temps. En Carreras i Dagas es desprèn també de la influència del segle, i construeix com en Pep Ventura, les seves sardanes sobre motius populars. Per altre costat, el primer compositor empordanès que assoleix “donar a la melodia de la sardana un caire més elevat i seriós”, és Albert Cotó, de Figueres.

La sardana com a composició, crida cada vegada més l'atenció dels músics; hi contribueix en gran manera la composició de sardanes per ésser cantades per chor, com “El pom de flors”, de Clavé (1859); “L'Arri Moreu”, d'en Pep Ventura (1860); “Les noies de Figueres”, del mateix Pep Ventura (1870). També hi contribueix la transcripció d'altra mena, com “El toc d'oració”, executada per la banda d'Artilleria a Belles Arts (1872). Però el cop de gràcia el rep quan és inclosa una sardana en l'òpera “Garín”, de Bretón (1892). Aquesta última és la campanada que proclama d'una manera sorollosa, l'obertura de l'època d'esplendor de la sardana.

Tres són les adquisicions que caracteritzen la nova època: l'adopció definitiva de melodies populars o originals; la fixació en onze del nombre de músics que integren la cobla i la victòria total i definitiva de la sardana llarga.

Arribem ja al nostre segle: el 1900. L'època d'or de la sardana l'obren de bat a bat, en Josep Serra, a l'Empordà i l'Enric Morera. a Barcelona.

Dos estils, dues mal anomenades escoles es dibuixen immediatament en la composició de la sardana. D'una banda, els compositors empordanesos, al front dels quals s'hi troba en Josep Serra, procedent de l'Escola de Música del Castell de Peralada, juntament amb en Josep Maria Soler, de l'Escola de Música de l'Ajuntament de La Bisbal; en Josep Blanch Reynalt, de Castelló d'Empúries i en J. Serrat Fajula, que saben trobar l'accent que arriba al cor dels dansaires i deixen la sardana en el punt just d'inspiració. La tècnica d'aquests compositors, sense ésser excessiva, és enormement superior a la dels autors del segle passat.

D'altra banda, els autors amb profunds estudis musicals, acompanyats d'una inspiració fresca, són els que creen la sardana dita de concert, en la qual moltes vegades el ritme característic es veu, en part, sacrificat per la intenció de donar un caire més poètic a la composició. Aquests compositors creen el veritable poema escrit per a cobla, o el que és conegut sota el nom de "glossa". La major part d'aquests autors s'han format musicalment en centres de Barcelona: Pujol, Toldrà, Barguñó, Joaquim Serra, Català i tants i tants d'altres.

Mereix esment especial el músic guixolenc en Juli Garreta, formidable autodidacte, que va saber ésser fortament original sense caure mai en extravagàncies; que trobà accents nous i sonoritats riques en la cobla, i que abocà la sardana pel camí del sinfonisme.

LA PRINCIPAL DE PERALADA

La cobla "La Principal" de Peralada, va nèixer a l'empar dels Comtes de la vila del seu nom, quins músics, integrants de la mateixa, varen ésser alumnes de l'Escola fundada pels senyors del castell.

Obra d'un dels senyors de Peralada, n'Antoni de Rocabertí, comte de Zavellá, fou la creació d'una Escola que va començar el seu funcionament a l'any 1878, en la qual s'hi podia ingressar a l'edat dels cinc anys. S'hi ensenyaven les mateixes assignatures que a les

escoles primàries, però a més, entre les especials, era obligatoria la de música. Era també obligació pertènixer a la Banda, si bé no a la sortides del poble formant part de la mateixa, encara que mai cap dels components de la Banda va negar-s'hi. Es començava per la lectura de les notacions musicals i seguidament se'ls entregava una boquilla de l'instrument que havien escollit, perquè s'hi exercitessin. Es feien assaigs al matí i a la tarda. En quant havien assolit una mica de pràctica, l'alumne entrava ja a formar part dels que diàriament se'ls nomenava de "Guardia", quina missió era d'anar a l'escola un quart d'hora abans de la senyalada i tocar "llamada", indicant als alumnes que era l'hora d'entrar a l'Escola. Aquesta crida es feia en el pont que uneix el Palau amb l'església del Carme. La guàrdia es composava de cornetes i tambors. Els diumenges es reunia la Banda, abans de l'hora fixada per la Santa Missa, davant de l'església i tocaven una peça de crida als fidels. Assistia a les processons parroquials i era contractada per les Festes Majors dels pobles de la comarca i finals de Missió en el mateixos.

Si per diferents circumstàncies es presentava una contracta a última hora, quan els alumnes havien acabat les classes, i la sortida tenia que fer-se al dia següent sortint de matinada, el Professor de la mateixa sortia una hora abans i donava dos tocs des de les dues places del poble amb el cornetí d'ordres i al punt ja hi tenia els nois de l'Escola dispossats a sortir i preparats els instruments, sense que amb tot i l'intempestiu de l'hora, s'hi notessin faltes injustificades.

Assistien a l'Escola, a més dels nois de la població, altres de les de Vilabertran i de Cabanes. Per cert que un dels alumnes de Vilabertran, arribà a Solista de flauta en el Liceu de Barcelona. Tots els components de la primera orquestra "La Principal" de Peralada i les que es formarien després, havien sortit de l'Escola.

Els instruments coneguts en aquella època i que formaven part de la Banda i de l'orquestra es trobaven a l'Escola, en nombre de tres o quatre peces els més rars i amb moltíssimes peces, els corrents. Era normal en el poble que al passar pels seus carrers, sobretot a les hores que no hi havia Escola, s'escoltessin continuament assaigs d'instruments portats a cap pels alumnes, car normalment quan arribaven als deu anys del seu treball a la Banda, es convertia en instrument de la seva propietat.

L'estímul constant dels alumnes que concorrien a l'Escola de música, era poder arribar a tocar a la cobla. Els qui més despuntaven passaven a l'orquestra de reserva. Els qui arribaven a la cobla, tenien dret a un hort, a treballar-lo i a quedar-se amb els fruits.

El conegut escriptor empordanès, en Josep Pla, al referir-se en una de les seves obres a la cobla de Peralada, diu: "L'orquestra de Peralada, que al meu entendre és sempre el conjunt millor, és una cosa molt seriosa. Els músics surten del benefici que els comtes de Peralada crearen en aquella població per ensenyar música. A l'hivern, a les hores de sol, el músic amb l'aixada feineja per l'hort. Si plou o les canyes xiulen amb la tramontana, entra a la barraca de l'hort, emboca l'instrument, fa escales o fantasies o assaja la seva part a les sardanes de l'estiu. Quan arriba el bon temps, es posa un lleuger barret negre, agafa l'instrument, i l'orquestra bufa per envelats i places, fins a la caiguda de la fulla..."

El magnífic i brillant historial d'aquesta cobla, símbol de les empordaneses, queda reflexat en les següents ratlles:

LA COBLA VELLA

De temps remots la comtal vila de Perelada, ha comptat amb distingits professors de l'art musical. Ja al primer terç del segle passat (cap a l'any 1830), els deixebles del Mestre de Capella de la Parròquia de la esmentada vila formaren una cobla de quatre, es a dir, una cobla de les de l'època, quals instruments eren: flabiol i tamborí; la gaita o xirimia (coneguda vulgarment per la cornamusa o coixinera) i dues tarotes, o sigui: dos tiples molt menys perfeccionats que els d'avui, ja que sols comptaven amb una, dues o tres claus, tot lo més.

Més tard quan el malaguanyat Pep Ventura augmentà les cobles fins a 8, 9 i 10 professors, la de Perelada no volguent quedar enrera, com igualment la de Castelló, (doncs eren aquestes les tres cobles de més nom que el nostre Empordà) es posaren al mateix nivell, quedant constituïdes d'aquesta manera.

La cobla Vella de Perelada no pogué estendre's mai com les d'avui al dia, degut a la manca de trens i carreteres. Les contractes més llunyanes que podien emprendre, eren a unes sis o vuit hores tot lo més de la vila.

LA COBLA NOVA, O SIGUI "LA PRINCIPAL"

Seria cap a l'any 1875, quan per motius de salut, anà a viure al formós Palau de la vila de Peralada, el compte de Zavellà, fundant l'Escola de música que tant de nom donà a la vila.

A l'any 1890, mort l'esmentat comte de Zavellà, sortí d'aquella Escola en Miquel Serra Bonal, un dels principals deixebles, i més tard segon mestre de música de la mateixa, qui, reunint els més aventatjats deixebles i condeixebles, formà la tan llorejada cobla-orquestra "La Principal" de Peralada.

Aquest títol de PRINCIPAL li fou donat pels filarmònics de la vila, que fent comparences de la cobla vella amb la nova, deien : ¡Aquesta és la millor!... Aquesta és i serà La Principal!... quedant així consagrat el nom de la popular cobla-orquestra.

Una vegada organitzada la cobla sota la direcció dels germans Serra, (en Miquel director-president i en Josep artístic), fou establerta l'acadèmia diària, a fi de perfeccionar-se amb tot gènere de música, conseguint amb poc temps posar-se al costat de les de més renom.

Així, durant l'any 1894 i en el mes d'octubre, amb el bon desig de donar-se a conèixer, féren una excursió a Barcelona, oferint unes audicions de sardanes en el cafès de Lyon i Güell, cridant poderosament l'atenció dels barcelonins i sobre tot de la premsa. Com a mostra reproduim el solt que aleshores sortí al diari "La Publicitat".

"En los cafés Lyon y Güell, ha tocado estas últimas noches la reputada orquesta del Ampurdán, La Principal de Peralada que dirige el señor Serra; una de las mejores que hasta la sazón se han oído en esta capital. Todos los profesores que la componen son muy jóvenes y ejecutan un extenso y brillante repertorio de sardanas, con armonía, buen gusto y delicada afinación".

Em de fer notar l'estat de decadència a que havia devallat la sardana en aquella època. Qui va posar remei en aquest mal? Molt fou degut a la constància i bon encert del llorejat compositor de sardanes, en Josep Serra, autor de tan belles sardanes com *El despertar d'un somni*, *Perles i diamants*, *La pubilla empordanesa* i d'altres.

CONCURS DE COBLES A BARCELONA

Tingué lloc aquest concurs el dia 27 de setembre de l'any 1902 al teatre Novetats.

Plens d'experiència els professors de La Principal de Peralada (comptava ja amb dotze anys d'existència), no dubtaren inscriure's al certàmen. Estudiaren a consciència les dues sardanes de concurs *Toc d'oració*, d'en Pep Ventura i *La pubilla empordanesa* d'en J. Serra, composta exprofés per aquell concurs. El veredict del Jurat fou el següent:

Primer premi: repartit entre "La Principal" de La Bisbal i "La Principal" de Peralada, consistent en 500 pessetes, Diploma de Mèrit y Medalla d'Or, a cada una de les cobles.

ALTRE CONCURS DE COBLES A BARCELONA

Fou celebrat al Palau de Belles Arts, el dia 29 de juny de l'any 1907 i "La Principal" de Peralada, obtingué el "PRIMER PREMI D'HONOR", concedit per unanimitat pel Jurat.

Les sardanes que executaren fóren: *Per tu ploro*, d'en Pep Ventura i *Records de ma terra*, composta exprofés per en Josep Serra. "La Veu de Catalunya", publicà el següent comentari:

"La cobla "La Principal" de Peralada, dirigida per en Miquel Serra, tocà "Per tu ploro" i com a lluïment estrenà la hermosa sardana "Records de ma terra", composta per en Josep Serra, germà del director. Es una sardana hàbilment composta, rica en contrast, plena de sentiment i d'un caient molt català. Fou tocada admirablement i el públic la premià amb un llarg aplaudiment".

En anar l'Orfeó Català a París i Londres, l'any 1914, "La Principal" de Peralada fou la cobla escollida per acompanyar-lo i per presentar al públic estranger el més selecte del nostrament sardanístic, que tant d'entusiasme desvetllà en aquelles terres. Fou la primera vegada que el gran Ricard Strauss oï sardanes, manifestant tot seguit que si al seu país hi hagués un instrument parell al nostre, ell escriuria sardanes. La vetllada a la que hi assistí Strauss, fou donada al palau de la marquesa Lady Shpa, a Londres, i a la que

també concorregueren diferents membres de la família reial anglesa, entre ells, la reina mare.

Aquest mateix any va passar a ocupar el càrrec de Director, el Mestre compositor Josep Blanch Reynalt.

L'any 1916, en plena guerra, fou cridada per iniciativa del Mestre Harselmans, per anar a Marsella, executant sardanes en diversos llocs, àdhuc davant els soldats convalescents.

No menys importants són els èxits obtinguts en moltes viles del mig-dia de França, com : Perpinyà, Beziers, Céret, Arlès, Amèlie-les-Bains i altres.

Pot dir-se que aquesta cobla estrenà les primeres sardanes de molts mestres que han ocupat un lloc preeminent en la producció musical catalana. Es ben remarcable el fet que el Mestre Morera confiés sempre l'estrena de les seves sardanes a aquesta cobla.

També és com un segell d'honor el que fos contractada durant deu anys consecutius per la Companyia francesa del Gramòfon, per impressionar sardanes, quines plaques o discos han escampat arreu les belleses de la nostra dansa.

LA PRINCIPAL DE LA BISBAL

En quant a "La Principal" de La Bisbal, fou constituïda a l'any 1888. Fou el seu primer Director, en Robert Mercader.

Als quatre anys de la seva existència, quan la ciutat de Barcelona cèlebrava el IV Centenari del descobriment d'Amèrica, va presentar-se a un concurs convocat a la ciutat comtal i guanyà el primer premi d'execució de sardanes i el segon de lectura a primera vista.

Passaren deu anys, donant-se la cobla a conèixer amb gran èxit arreu de les comarques catalanes i també a l'altra part de la frontera.

Fou a l'any 1902 i també a la ciutat de Barcelona amb motiu de les festes de Ntra. Sra. de la Mercè, que fou convocat un concurs al que novament va concòrrer i quin primer premi va ésser partit entre aquesta i "La Principal" de Peralada, i quin Jurat calificador estava compost pels mestres compositors Lluís Nicolau, Amadeu

Vives, Lluís Millet i l'empordanès Albert Cotó, juntament amb en Francesc Cambó, llavors Conceller de l'Ajuntament de Barcelona.

A Girona va obtenir el primer premi en els concursos de 1812 i de 1916, amb motiu de les Fires i Festes de Sant Narcís.

Moltes i moltes vegades és sol·licitada a Barcelona per a donar-hi selectes audicions de sardanes, havent també intervingut en moltíssims concerts en el Palau de la Música.

Cal esmentar les actuacions que ha tingut en diferents ciutats de la Península, d'entre les que podem citar, Madrid, Sevilla, Còrdoba, València i de l'estranger: París, Montpel·lier, Narbona, Beziers, Sète, Perpinyà, Cèret i altres.

Digne de menció es el clamorós èxit conseguit a l'any 1928 a la Sala "Gaveau" de París amb assistència d'un nombrós i selecte públic, on interpretà la sardana *Per tu ploro* de Pep Ventura, així com altres sardanes i melodies populars d'entre les quals cal destacar *La cançó de Sant Ramón* lletra del genial poeta Joan Maragall. La crítica musical de la capital de França, va dedicar elogiosos comentaris a l'actuació de la cobla bisbalenca.

I així podríem estendre'ns fent sempre sobresortir el senyoriu musical de la cobla de La Bisbal, que no ha desmerescut mai, sinó que continua cada dia amb ritme ascendent.

"ELS MONTGRINS" DE TORROELLA DE MONTGRI

Amb referència a l'orquestra-cobla "Els Montgrins", sabem que la seva fundació tingué lloc a l'any 1884 i va unida a la personalitat del mestre Pere Rigau (Barretó), que fou el seu primer Director. Les seves notables qualitats com a tal, donaren a la cobla una categoria artística de primer ordre, evidenciada en els diferents certàmens de competició en els que aconseguí les màximes qualificacions.

A la mort del mestre Rigau, l'any 1909, es feu càrrec de la Direcció de la cobla, un músic que molt aviat havia d'aconseguir popularíssima anomenada com inspirat compositor de sardanes: en Vicens Bou. Sota la seva direcció, la cobla "Montgrins" refermà la seva brillant executòria artística, aconseguint els més ressonants èxits, que culminaren amb un important contracte per actuar a

París, a quina ciutat acudiria sota els auspicis de la Comissió organitzadora de una Exposició Universal.

Durant l'etapa de la direcció del mestre Vicens Bou, feconda en èxits ininterromputs, el triomf de tan popular compositor de sardanes havia d'unir-se al nom característic de la cobla "Els Montgrins". Llavors la cobla va donar a conèixer les més famoses sardanes del mestre Bou i a través de les seves interpretacions es feren populars per tot l'àmbit de la regió aquelles inconfundibles melodies de *El saltiró de la cardina*, *Llevantina*, *Girona aimada*, etc., que encara avui, amb tot i el temps transcorregut, conserven la nítida i tendra inspiració d'antany.

La cobla "Els Montgrins" ha arribat als nostres dies, a través d'un esplendorós historial, amb un prestigi sempre en alça des de la seva fundació, prestigi que ha anat consolidant-se fins a convertir-se amb quelcom consubstancial amb la seva existència artística. Avui, al recollir els llorers gloriosos del seu passat fecond, la cobla "Els Montgrins", es troba situada en els llocs devaners dels nostres conjunts musicals.

COMPOSITORS i MUSICS

Tasca feixuga la d'enumerar la gran quantitat de compositors que amb la seva inspiració han enriquit la nostra dansa. Ens limitarem aquí a senyalar els més importants de la nostra comarca, en especial les relacions amb les citades tres cobles.

JULI GARRETA

Va nèixer el 12 de març del 1875 a Sant Feliu de Guíxols, on morí el 2 de desembre de 1925.

El seu pare, modest músic d'una cobla rural, li ensenyà tota la poca música que sabia: fou la iniciació dels seus estudis musicals. Llevat d'aquestes lliçons tan rudimentàries, no rebé altre mestratge. Dotat d'una gran intuïció —es un dels casos més sorprenents d'auto-didactisme—, ell, tot sol, hagué de suplir la manca d'estudis.

Les seves primeres activitats les dedicà a la sardana, per bé que, a mesura que s'anà formant la seva forta personalitat musical, conreà amb igual encert la música simfònica i "de camera". Sota aquests dos aspectes, ha deixat escrites obres acabadíssimes, dins les quals el ritme de la sardana hi ha estat molt sovint inclòs, empès pel desig vehement que tenia Garreta d'universalitzar les característiques de la nostra dansa.

El seu traspàs fou prematur; se produí quan el seu nom començava a auriolar-se de glòria i quan tot feia esperar els fruits madurs i saborosos.

Es autor de moltes cançons i altres obres i compta amb les següents sardanes: *La pubilla, La xerraire, La riolera, La gelosa, La bellugosa, La bordeta, La filosa, La mimada, La ploranera, La llumanera, La basta, Un plat de bullit, La bruixa, La rosada, La gaïta, La mosca, La fada, La calàndria, La violeta, La ruda,*

La cigala, La pecadora, La rondalla, La filla del marxant, Griselda, La donzella de la costa, Zaira, La fira, Nuri, L'orfe, La rosella, El cant dels aucells, Ball de la Joana, Aigua-Rosa, Boirines, L'aubada, Enyorança, Somni gris, El testament d'Amèlia, Rosó, Mainada, Frisança, La pedregada, Maria, Innominada, Llicurella, A en Pau Casals, Primavera, Nydia, Sense nom, Carmeta, La pastora enamorada, Isabel, Dalt les Gabarres, Giberola, Juny, Pastoral, Recordant, Somnis i La llar.

JOAQUIM SERRA

Va néixer a Peralada l'any 1907, fill del compositor Josep Serra. Feu els seus primers estudis amb el seu pare i després a l'Escola Municipal de Música, aprenent solfeig amb els mestres Argelaga i Millet; piano amb el mestre Pellicer i harmonia, contrapunt i fuga, amb el mestre Morera.

A l'any 1921, quan contava 14 anys, va estrenar la seva primera sardana, a la que la seva mare va posar l'acertat títol de *La primera volada*.

Poc temps després, va destacar com a gran compositor. Guanyà el premi del concurs "Concepció Rabell" per les seves quatre sardanes, *Joiosa, Tendreses, Rocacorba i Apassionada*. Així mateix va guanyà successivament els següents premis: el del concurs de Calella, amb la sardana *Vora el rierol*; el de la "Fundació Rabell", per la seva obra *Trio en mi*, per a piano, violí i violoncel; el mateix premi "Rabell" de l'any 1928, amb la *Glossa del Ball de les Gitanes del Panadés*. També li ha estat premiat l'esboç simfònic per a dos cobles *La Fira* i l'obra lírica *Tempestat conjurada*, etc.

L'obra cimera del mestre Serra és, *Variacions per a piano i orquestra*, que obtingué el premi Rabell l'any 1930, quin Jurat estava constituït pels mestres Lluís Millet, Lamote de Grignon i el pianista Marián Viñas.

Es autor d'un gran nombre d'inspiradíssimes sardanes, que seria llarg enumerar.

VICENS BOU

Nasqué a Torroella de Montgrí el 19 de gener de 1885. Als pocs anys aprengué solfeig amb el seu pare i més tard violí amb el mestre Reixach, professor de l'orquestra del Liceu, perfeccionant després els seus estudis musicals amb en Pere Rigau (Barretó), Josep M.ª Soler, de La Bisbal i Josep Pí, de Pals.

Als 14 anys va començar a tocar el trombó a "La Lira", de Torroella i als 16, ingressà a la cobla "Els Montgrins" de la qual l'any 1909, al morir en Pere Rigau, va passar a desempenyar el càrrec de Director, tocant el flaviol i donant-se a conèixer com a compositor, amb les primeres sardanes, *Esperança* i *Cants de maig*.

Deixant la tècnica i el colorit instrumental de les seves composicions, les sardanes d'aquest inspiradíssim compositor han estat tant de l'estima del públic que moltíssimes de les seves obres han aconseguit una gran popularitat. Moltes, tals com *El saltiró de la cardina*, *Angelina*, *Girona aimada*, *Llevantina*, entre elles, varen servir per a donar un gran impuls a la nostra dansa.

Prop d'un centenar de sardanes es contenen entre les compostes pel mestre, que a l'hora de la seva mort encara va deixar-ne una dotzena d'inèdites. Fem esment a continuació d'algunes altres de les seves més inspirades: *Anell de prometatge*, *Jugant a mirades*, *La serra del Montgrí*, *Solitud*, *Ondines de la Muga*, *Angelina*, *Continuïtat*, *Festa majonera*, *Torroella villa vella* i moltes altres.

JOSEP BLANCH REYNALT

Va néixer a Castelló d'Empúries el primer de setembre de 1888. El seu pare, gran enamorat de la música, al donar-se compte de la predilecció del seu fill per aquest art, va encomanar al mestre Pau Guanter l'inici de la seva instrucció musical. Tingué també per professors a Adolf Laponte, Salvi Callís, al Director de l'Escola de Música de Castelló, Joan Grifeu, el fecond compositor Antoni Agramunt i al mestre organista Mossèn J. Serratosa, que amb les seves ensenyances de piano, harmonia i composició, va completar l'educació musical de Blanch Reynalt.

L'instrument en el que s'especialitzà va ésser el fiscorn. El seu professor fou el gran Pau Guanter. Interpretant aquest instrument va entrar a la cobla "Rossinyols" quan contava 17 anys, en la que va romandre fins a l'any 1915 que va passar a dirigir la cobla "La Principal" de Peralada, en la direcció de la qual assolí grans triomfs fins a l'any 1940 que quedà disolta tan prestigiosa cobla.

La primera de les seves sardanes va ésser estrenada a l'any 1907, essent també autor d'unes 125 sardanes, apart d'altres nombroses i meritòries composicions musicals.

ENRIC SANS SALELLAS

Va veure la primera llum a Figueres el 10 de setembre de 1890. Als cinc anys el seu pare en Félix Sans, va començar a ensenyar-li els primers rudiments de música. Als set anys començà a estudiar violí. Més tard perfeccionà estudis amb els professors Domènec Sánchez Deyà, de Barcelona i Alphonse Lafort, del Conservatori de Música, de París.

Tenia escassament 10 anys, quan ja actuava en orquestres de teatre i, complerts els 12, debutà en una cobla-orquestra.

Durant els anys 1911-1914, dirigí la cobla-orquestra "Antiga Pep", de Figueres, deixant de formar part d'aquesta agrupació per a dedicar-se plenament a l'ensenyança del violí.

Fins a l'any 1916, no va popularitzar-se el mestre Sans com a compositor de sardanes, essent la seva primera la intitolada *Infantona*, composant-ne un gran nombre, totes de gran inspiració, entre les que hem de senyalar: *A la meva estimada*, *Barcelonina gentil*, *Fent tabola*, *La gallina enamorada*, *La sardana de les bruixes*, *Matilde*, *Ursula*, *Salut als dansaires*, etc.

JAUME BONATERRA DABAU

Va néixer a Vilajuiga el 13 de juny de 1898. Va començar els seus estudis als 16 anys amb el mestre Passolas, de Figueres. La seva primera sardana *La cabra d'or*, va compondre-la quan tenia 21 anys i després ha continuat produint un gran nombre de sardanes

que han contat sempre amb l'estima dels sardanistes, per l'alegria saltirona de les seves melodies, essent una de les més cèlebrades la que porta el títol de *Sota el mas Ventós*, tinguent de fer menció de, *Elvireta*, *Cançó de festa*, *Sota el cel de Catalunya*, *Mimosa*, *Rosalina*, *Perquè t'estimo*, *Jovenalla vilajuïenca*, *Gentil Maria-Loreto*, etc.

ALBERT MARTÍ

Nasqué a L'Escala el 1883 i als 12 anys amb la cobla de La Escala va anar a Ventalló tocant ja la tenora, per passar un any després a la Cobla de Castelló.

Es traslladà a Barcelona a perfeccionar els seus estudis de música, assistint a les classes del Conservatori amb el mestre Gurriñi, sens descuidar els de la tenora. A l'any 1900 entrà a la cobla "La Principal" de La Bisbal, a la que va permanèixer per espai de 21 anys, passant després a la cobla "Barcelona" i fundant més tard la cobla que portava el seu nom: Barcelona-Albert Martí.

La cura que posava en les més difícils execucions i la manera esplèndida com sabia reeixir-ne, feren de l'Albert Martí el més ferm puntal de les cobles a les que havia pertenescut.

El genial artista de la tenora, morí a Barcelona el 14 d'octubre de 1947.

JOSEP COLL LIGORIA

Va néixer a Llançà l'any 1893. En el curs de la seva vida musical, va formar part en les següents cobles: "L'Aliança Vigatana"; "L'Unió Cassanense"; "La Selvatana"; "La Principal" de La Bisbal; "Barcelona"; "La Principal" de Cassà de la Selva; novament a la "Selvatana", "Els Montgrins" i de nou a la "Barcelona".

Té compostes moltes sardanes. Fou l'autor d'una tenora metàlica que és la que usava i fou considerat com un dels millors artistes de dit instrument.

RICARD VILADESAU CANER

Es fill de Calonge on va nèixer l'any 1918. Músic de dots extraordinàries, avui és classificat com el millor executant de tant difícil instrument. En les seves interpretacions posa tota aquella justesa melòdica que caracteritza a la majoria de les nostres sardanes, permetent-nos apreciar tot el valor musical de la nostra dansa.

Durant cinc anys va pertènixer a la cobla "La Principal" de Calonge, passant després a les cobles de "Sant Feliu de Guixols", "Antiga Principal" de La Bisbal, "Caravana" i finalment a "La Principal" de La Bisbal. Es també un inspirat compositor de sardanes i també de ballables.

En el que fa referència a un altre instrument bàsic de la cobla, el tiple, hem de concretar-nos a uns quants músics que han tingut una destacada actuació: Enric Barnosell, Joan Badosa, Jaume Tapies, Lluís Felip i molts altres.

ENRIC BARNOSELL SALÓ

Va nèixer a Peratallada l'any 1891. Als 10 anys entrà a la cobla "La Principal" de Palausator que dirigia el seu pare i hi tocava el flaviol. A l'any 1913, va entrar a la cobla "La Principal" de La Bisbal interpretant el mateix instrument, si bé un bon dia per una circumstància especial, va tenir que tocar el tiple, revelant-se com un extraordinari artista amb aquest instrument, que ja no va deixar. Fou també un bon compositor.

JOAN BADOSA COMPTE

Nasqué a Roses l'any 1884. Als 15 anys va començar els estudis de tiple i als 18, era considerat com un dels millors de la regió, entrant a formar part de la cobla "Pep" de Figueres. Va pertènixer a les cobles "Pep Ventura", de Figueres; "La Principal", de Palafrugell, "La Principal", de Perelada i la "Selvatana". També ocasionalment i de manera circumstancial, va actuar amb "La Principal" de La Bisbal.